

Oponentní posudek diplomové práce

Název diplomové práce: Environmentální aspekty čtenářství a čtenářský self-koncept

Autorka diplomové práce: Bc. Kristýna Rusnáková

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Pavla Presslerová, Ph.D.

Autorka předložené diplomové práce se dlouhodobě věnuje problematice čtenářství. V bakalářské práci, díky spolupráci s výzkumným projektem GAČR, který by věnován porozumění čtenému, se zaměřila na slabé čtenáře, tedy na problém, který má různá pojetí a různé významy. Může být také vázán na environmentální vlivy. Nyní autorka setrvává v tématu, dále propracovává možnost ovlivnění čtenářského výkonu. Zajímá se o to, jak se environmentální vlivy váží na sebepojetí čtení, a to ve vztahu k odlišné úrovni porozumění čtenému.

Zvolený přístup vítám – také zejména proto, že se stále na něj zapomíná. Jak si ve čtení důvěřují, jak vnímám své čtenářské dovednosti, může mít zásadní vliv pro další rozvoj čtení a čtenářství. Stále se ještě i poradenská veřejnost zabývá identifikací problému ve čtení ve smyslu dekódování, přitom je prokázáno, že aktivní přístup a důvěra ve své síly, ale také zájem o čtení a zájem o další rozvoj čtení, mohou právě deficity ve čtení minimalizovat. I ze žáka s problémem v dekódování, při dobrém porozumění, se může stát aktivní čtenář.

Je mi známo, že autorka práce nebyla s projektem propojena pouze formálně, že by čerpala výsledky, nýbrž že se aktivně zapojila pro přípravy, sběru dat i jejich zpracování. Podílela se již také na publikačních výstupech. Tato zkušenost je znát i z výsledku diplomové práce – již na tomto místě zmíním, že ji považuji za kvalitní.

Práce část obsahuje osm kapitol, ve kterých je zahrnuta teoretická část práce, metodologie i aplikační část. Struktura práce je srozumitelná, nechybí žádné důležité oblasti. Za teoretickou část bychom mohli považovat první tři kapitoly. Jsou postaveny poměrně široce – zahrnují pasáže týkající se vývoje a etap čtenářství, zabývají se rodinnými i školními vlivy, které se na čtení i budování vztahu ke čtení podílejí, autorka neopomíjí ani širší vlivy a vlivy médií. Poslední kapitola této části představuje koncept sebepojetí čteného, tedy vztahu k vlastnímu výkonu ve čtení. Tento koncept byl podporován ještě prof. Matějčkem, v projektu došlo k jeho rozšíření o další rozměr. Text práce je čtivý, autorka dobře pracuje s literaturou, nechybí zahraniční zdroje. Nenašla jsem také žádné vážnější formální prohřešky.

Za praktickou část bychom mohli považovat kapitoly 4-8. Autorka v nich definuje téma, popisuje použité metody i výzkumný vzorek, stanovuje si výzkumné cíle i výzkumné otázky. Vtipně si staví cíl prozkoumat, jak se liší koncept sebepojetí čtení u žáků 4. ročníků (tedy v době, kdy by již měl být vztah ke čtení nějakým způsobem vybudován), ale také, jak se liší právě environmentální rodinné vlivy u žáků, kteří patří do skupiny slabých čtenářů a do skupiny dobrých čtenářů z hlediska porozumění čtenému.

Při analýze a interpretaci dat autorka postupuje nejdříve představením souhrnných výsledků z hlediska zařazení žáků do příslušných skupin slabých – silných čtenářů, následně popisuje sledované charakteristiky v dotaznících (sebpojetí a rodičovské chování) a v závěru vždy

předkládá kazuistiku jednoho žáka, pomocí kterého dokumentuje souhrnně sledované znaky. Zde se tedy jedná o popisné charakteristiky, kvantitativního i kvalitativního charakteru. V následující kapitole autorka obě dvě skupiny srovnává, čímž posouvá získaná data k hlubší analýze.

Výzkumem bylo získáno velké množství zajímavých dat, možná někdy i nečekaných – např. že se neliší příliš self-koncept žáků s dobrým a špatným porozuměním, že se obě skupiny těší podpory ze strany rodičů. Prosím autorku, aby při závěrečné obhajobě vybrala 5 nejzajímavějších zjištění, které by mohly být používány v poradenské práci pro podporu vztahu ke čtení, budování důvěry ve své čtenářské dovednosti i podpory ze strany rodiny. A naopak, které limitující faktory byly shledány jako překážky pro budování pozitivního vztahu ve své síly z hlediska čtenářské gramotnosti.

Protože předložená práce splňuje kritéria na diplomové práce kladené na katedře psychologie, doporučuji ji k obhajobě. Bylo by vhodné, aby některé části práce byly souhrnně zpracovány formou časopiseckého článku, neboť upozorňují na důležitý aspekt rozvíjející se čtenářské gramotnosti.

doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D

V Praze dne 4. 9. 2017